

**A.17. A büntetés jogalapja és célja;
a büntetőjogi büntetés fogalma;
a hatályos szankciórendszer jellemzői**

Vázlat
Záróvizsga-felkészítő konzultáció Büntetőjog
c. tárgyból
Jogász alapszak
Miskolc, 2016.

A büntetőjogi szankció fogalmi ismérvei, jellemzői;

A büntetőjogi szankció: joghátrány

Kereteit, fogalmi ismérveit a Btk. határozza meg.

Alapja (a hatályos szankciórendszer jellemzői):

relatív határozott, részben konjunktív, részben alternatív dualista szankciórendszer.

Fogalmi ismérvei:

Joghátrány, amelyet

csak bűncselekmény elkövetése miatt

- általában beszámítási képességgel rendelkező természetes személlyel vagy
- jogi személlyel szemben
- bíróság vagy ügyészség alkalmazhat
- törvényes büntető-eljárás során,
- csak a Btk-ban meghatározott cél érdekében, és amelynek végrehajtása kikényszeríthető (De! elsődleges a meggyőzés)
- általában negatív erkölcsi értékítéletet közvetít a társadalom felől.

Büntetési nemek közti különbség:

- elrendelhetőség tekintetében
- alkalmazási gyakoriság tekintetében
- okozott joghátrány jellege szerint
- súlyuk tekintetében (súlyosítási tilalom)

Közös vonások:

- alapjogi korlátozás – olyan joghátrány, amely ténylegesen vagy feltételesen valamely alapvető jog korlátozását jelenti → az alapvető jogok korlátozásának alkotmányos szabályai, keretei az irányadóak („a korlátozás korlátozása”)
- a szankció célja (Btk. 79.§., 106.§. (1)) – társadalom védelme, reszocializáció
- bírói szabadság – szankciók közötti választásnál enyhébb alkalmazásának lehetősége („szükségességi és arányossági teszt” a szankció céljához mérten) VITA: teljes-e ez a szabadság?

A büntetőjogi szankció olyan törvényben meghatározott joghátrány, amelyet főszabályként a bíróság (két esetben az ügyész) bűncselekmény, illetve (büntető) jogellenes cselekmény elkövetőjével szemben, a társadalom védelme, a bűnelkövetéstől való visszatartás érdekében, kizárólag törvényben meghatározott feltételekkel és eljárásban alkalmaz, és amelyet az állam adott esetben kényszer útján is érvényesíthet.

Szankciórendszer – alapja a büntetőjogi szankció:

- a) monista - dualista (konjunktív, alternatív dualista, szubsztitúciós)
[„kétnyomú büntetőjog”; 3. nyomtáv: helyreállítás/jóvátétel]
- b) abszolút határozott, abszolút határozatlan, relatív határozott, relatív határozatlan

Típusai: büntetés és intézkedés

Hatályos magyar szankciórendszer:

- ***dualista*** (9 büntetés-, 9 intézkedés-típus // fő- és mellékbüntetés)

relatív határozott (büntetési tétel középértéke → a szankció kiszabásának joga megoszlik a jogalkotó és a jogalkalmazó között)
[DE! kényszergyógykezelés: határozatlan idejű]

részben konjunktív, részben alternatív (főszabály: a büntetések egymás mellett is kiszabhatók; DE! a) nem szabható ki szabadságvesztés mellett elzárás vagy közérdekű munka b) kiutasítás mellett közérdekű munka vagy pénzbüntetés c) közügyektől eltiltás (mb) kizárólag (szándékos bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott végrehajtandó) szabadságvesztés mellett)

- ***szabadságelvonás-centrikus*** (elzárás is 14 esetben!)

- ***egyéniesítést engedő*** (DE!

- ***szigorítás irányába***: halmazati büntetés (81. §), összbüntetésbe foglalás (93. §), bűnisméltés (különös, többszörös, erőszakos többszörös visszaesők - 89. §);
- ***enyhítés irányába***: általános rendelkezés (82. §))

Büntetés:

a büntetés a büntető törvényben meghatározott joghátrány, amelyet bűncselekmény elkövetése miatt, az elkövetőjével szemben a bíróság a büntetési célok elérése végett, a törvényben meghatározott eljárásban alkalmaz, és amely állami kényszerrel is végrehajtható, valamint ~~kifejezésre juttatja a társadalom rosszálló erkölcsi értékítéletét.~~

Btk. indoklása: „A büntetés a bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott, a bűncselekmény társadalomra veszélyességével arányban álló joghátrány”.

Intézkedés:

Btk. Indoklása: „Az intézkedések a büntetendő cselekmény elkövetése miatt a társadalom védelmét biztosító, törvényben meghatározott hátrányos jogkövetkezmények.”

Büntetések	Mellékbüntetések	Intézkedések
<p>Szabadságvesztés</p> <p>Elzárás</p> <p>Közérdekű munka</p> <p>Pénzbüntetés</p> <p>Foglalkozástól eltiltás</p> <p>Járművezetéstől eltiltás</p> <p>Kitiltás</p> <p>Sportrendezvények látogatásától való eltiltás</p> <p>Kiutasítás</p>	<p>Közügyektől eltiltás</p>	<p>Megrovás</p> <p>Próbára bocsátás</p> <p>Jóvátételi munka</p> <p>Pártfogó felügyelet</p> <p>Elkobzás</p> <p>Vagyonek kobzás</p> <p>Az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele</p> <p>Kényszergyógykezelés</p> <p>Jogi személyekkel szemben alkalmazható intézkedések</p>

elhatárolás

büntetések

- az elkövetővel szemben kiszabott
  - csak a bíróság által kiszabott
  - joghátrány
  - csak büntetőjogilag felelősségre vonható (vétőképes)
  - természetes személlyel szemben lehet alkalmazni
  - az elkövető megbüntetése során szigorúan érvényesülnie kell az állami büntetőigénynek, ezért a jogalkalmazó mozgástere szűkebb a méltányosság tekintetében mint az intézkedésnél.
- A büntetés enyhítésére, vagy enyhébb büntetés kiszabására sor kerülhet, de ennek itt a méltányoságnál szilárdabb alapokon kell állnia.

intézkedések

- nem minden esetben csak az elkövetővel szemben alkalmazható (v.elkob., elkob.)
- nem csak a bíróság által (pl.: megrovás, pf (pl.: vádemelés elhal.) – ügyészség)
- joghátrány
- büntethetőséget kizáró ok hatálya alatt álló személlyel szemben is (pl. gyermekkorú, kóros elmeállapotú)
- és jogi személlyel, ill. jogi személynek nem minősülő gazdasági társasággal szemben is lehet alkalmazni
- alkalmazásánál a méltányosság olyan nagy szerephez juthat, hogy a bíró akár mellőzheti is az intézkedés alkalmazását, jóllehet feltételei fennállnak (pl. elkobzás (Btk 73.§: „... ha az az elkövetőre vagy a tulajdonosra a bűncselekmény súlyával arányban nem álló, méltánytalan hátrányt jelentene”), jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedések (2001:CIV tv. 18.§(1) c): „... az intézkedés alkalmazását mellőzi, ha az a jogi személyre nézve méltánytalan hátrányt jelentene ...”)

Az intézkedések csoportosítása

Az intézkedések **csoportosítása:**

- büntetés vagy intézkedés kiszabása mellett, de önállóan is alkalmazható
  - elkobzás
  - vagyoneklobzás
  - elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele
- büntetés kiszabása nélkül, önállóan alkalmazható
  - kényszergyógykezelés
  - próbára bocsátás
  - jóvátételi munka
  - megrovás
  - jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedések
- önállóan nem-, de akár büntetés, akár intézkedés mellett alkalmazható
  - pártfogó felügyelet

- kivel szemben alkalmazható
  - természetes személy (csak fiatalkorú/mindkettő)
  - jogi személy
- személyi/tárgyi jellegű
  - személyi (kényszergyógykezelés)

  - tárgyi (pl.: elkobzás)
- alkalmazás célja
  - nevelő jellegűek (megrovás, próbára bocsátás, javítóintézeti nevelés)
  - gyógyító jellegűek (kényszergyógykezelés)
  - nevelő és biztonsági jellegűek (elkobzás, pf)
  - nevelő és reparációs (jóvátételi munka)
  - vagyoni jellegűek (vagyonelkobzás)
- alkalmazására jogosult
  - ügyész (megrovás, pártfogó felügyelet)
  - bíróság (valamennyi)

Büntetés jogalapja, célja

Büntetés jogalapja:

ius puniendi

kérdései:

milyen alapon bünteti az állam alattvalóit, _____
honnán származik az állam joga a büntetéshez,
mi hatalmazza fel az államot arra, hogy alattvalóit a legsúlyosabb
állami kényszerrel, a büntetéssel sújtsa

válaszok:

a büntetéshez való jog forrása

- az állam léte és feladatai
- a büntetés szükségessége
- a *büntetéssel elérhető célok* (=> gyakorlati igazságszolgáltatás kulcskérdése)

A büntetés célja (számos társadalmi és történeti tényezőtől függ)

Elméleti háttér:

	A büntetés alapja	A büntetés célja	A büntetés mértéke	Filozófiai alapja	Jellemzője
Abszolút elméletek	a tett	igazságos megtorlás	tettarányosság jellemzi	indeterminizmus	a múltba tekint (tett bjogi szemlélet)
Relatív elméletek	a tettes	a bcs. megelőzése (speciális és generális prevenció) a társadalom védelme érdekében	az elkövetőre koncentrálnak	determinizmus	a jövőbe tekint (tettes bjogi szemlélet)
Vegyes elméletek	tett + tettes	igazságos megtorlás + megelőzés	a bcs. súlyát és az elkövető bűnösségét is figyelembe veszi	elveti ezen elvek kizárólagosságát	a tetre reagálás a jövőt kell, hogy szolgálja

Btk által meghatározott; függ a célcsoporttól

- *felnőttkorúak*

Btk. 79.§.

A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.

- *fiatalkorúak*

Btk 106. § (1)

A fiatalkorúval szemben kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön, és a társadalom hasznos tagjává váljon, erre tekintettel az intézkedés vagy büntetés megválasztásakor a fiatalkorú nevelését és védelmét kell szem előtt tartani.